

mora drugemu drago biti" predlog deželnega odbora ostro presojeval in dokazal, da se je v nekem drugem primeru vsak pomislik in spodtikljej prezrl, akoravno je med 118 volivnimi moži jih 66 nepostavno voljenih bilo, in da se pri volitvi Mariborski graja manjkajoča potrditev okrajnega urada, da se je postavno volilo, med tem ko ta potrditev v 18 volivnih okrajih izmed 23 manjka, ktere dvombe in spodtike je pa deželni odbor vse prezreti za hasnovito spoznal.

V zahvalo za to svobodno in možato besedo pa dr. Aichmeier-ja niso več izvolili za namestovavca deželnega odbornika, akoravno je bil prej za to čast on odločen. Le glasove Slovencev je dobil.

Iz teh razloženih stvari in razmer pa je vsakemu zadosti jasno, koliko je resnice na onih čenčarijah, ktere časniki v službi gosp. Kaisersfelda in Brandstetter-ja t. j. graški "Telegraf" in "Marburger Zeitung" med svet pošiljajo, da se bodo volitve za Mariborski okraj od deželnega zbora le "iz milosti" za veljavne spoznale. Nam se zdi, da izvoljena gospoda nimata preveč vzroka se za milost njima skazano zahvaljevati.

Razlogi pa časnika "Marburger Zeitung" so posebno prepričavni, kajti v očeh g. Brandstetter-ja je seveda vsaka druga izvolitev razun njegove nesreča svet podirajoča.

(Dalje prihodajšč.)

Postava o narodnosti.

I.

Sedaj ko se večkrat nagodi, da naši slovenski kmetje od nasprotnikov zapeljani podpisujejo prošnje za nemške šole in pisarne, je treba tudi včasih besedico spregovoriti o narodnosti. Jezik šege naprave pradedov, t. j. narodnost ljudje povsodi v časti imajo, tudi mi Slovenci ne smemo biti nezvesti svojim očetom, dedom, pradedom.

Vsak narod se je boril za vero, za svoje naprave, za svoj dom, za svoj jezik, tudi naši očetje so se borili in se slavno borili proti Turkom in Madžarom, proti Obrom in pesjakom, proti Longobardom, Frankom in Bavarcem in mi jihovi vnuki ne smemo svoje narodnosti prodati dober kup, ali celo zastonj, ampak jo tudi moramo braniti kakor branimo svoje življenje, svojo čast, svoje blago proti napadnikom. Življenje in blago si vsak brani brez vsega opomina, ne tak vsak in vsikdar duševnih imetkov. Braniti pa si moramo tudi duševne imetke; to je tudi naša dolžnost, in če te dolžnosti ne spolnimo, tudi grešimo, sicer ne z djanskim grehom ampak z zanemarjenjem. Če vojak odbeži in ne brani domovine, se vstrelji po postavi s vso pravico, kajti domovina in sosed in družina in vsi tirjajo, da bo krepek in so ga za to poslali za brambo svojo in blaga svojega. Pri časti tudi spoznamo, da jo imamo braniti. Če nas kdo razžali, ga tožimo in postava in sodnik nam pripravita zadostilo. Tako ima biti tudi z narodnostjo, ta je tudi duševen imetek in jo tudi moramo braniti kakor branimo čast in domovino življenje in blago. Kdor drugače stori, krivo stori, sebi in svojim krivico dela in je naroden odpadnik. Bramba narodnosti je tedaj pravno (moralno) prizadevanje in izobraženega človeka dolžnost.

Res pride človek braneč narodnost včasih v zadrego, državniki (politikarji) namreč včasih zahtevajo, da se ta ali ta narod uniči. Tak p. Angleži proti Ircem, Francozi v Elzasu proti Nemcem, Rusi proti Poljakom, in spet Poljaki proti Rusinom, Madžari proti Slovanom in Romunom na Ogerskem, Turki proti Grkom in Slovanom na Turškem i. t. d. Cesar avstrijskih dežel Jožef II. je hotel celo Avstrijo zjednačiti, tedaj vse nenemške narode ponemčiti, kar mu je pa poznej, ko se je krivice pričel, žal djalo. Isto tako so poznej namerjavali Meternich, Bach, Schmerling. Da se takim poskusom v okom pride, je treba postave o narodnosti. Postava je mirno orožje izobraženca, tega orožja se tudi mi imamo lotiti. Postava bo naj močnejša in naj stalnejša bramba narodnosti in take postave je nam v Avstrije posebno treba.

Postave se vedno le s časom in po svoji potrebi in z rastočim spoznanjem pravice razvijajo. Pravica je večna, al mi pozemljaki jo še le v teku časa spoznamo. Spomnimo se robstva (suženstva), rabote, sežiganja čarovnic (copernic), preiskave s težavnico, človeka groza obhaja zaradi take nevednosti in zaradi tak krivega spoznanja pravice. Enako bodo potomci sodili o naši dobi, v kateri narod narod tlači in se še imamo boriti o narodnosti. Imamo postave za brambo osebe, ne bili smeli imeti tudi postav za brambo naroda, jeli narod menj

vreden kot oseba? Ne sme nam nikdor zapečatenega lista odpreti, ne hiše preiskati brez sodnijskega povelja, tudi opraviljivi in žalivci osebne časti so kazni podvrženi, mejaši in žetva in vse je po postavi zavarovano. Delajo se tudi postave, kako se sme voda napeljati, da travnik moči in se sosedu ne odtegne in ne dela škode i. t. d. O narodnosti pak še nimamo skoro nobenih zapisanih postav. Menjši narodi se od tako imenovanih vladajočih narodov tlačijo in še poleg tega obrekujejo in državni zagovorniki ravnaajo le po mislih državnikov, če molčijo misleči, naj se s časom menjši narodi vtopijo v vladajočih narodih in z zemlje minejo. Ravna se tedaj po mislih in željah posameznih ljudi, ki so ravno v naj viši službi in brez postave in brez pravice. In vendar vidimo idejo narodnosti, kako prestole podira in nove države stavi. Državniki si vedno ne bodo mogli proti narodnosti ušes zamašiti, bodo morali začeti se ozirati in marati za narodnost in za njo tudi meje in postave postaviti, da ona moč narodnosti, ki indi zmagonosno države ruši in stavi, pri nas v naši ljubi Avstriji, postane moč državina, da boče v pravičnih postavah ograjena in zaježena Avstriji v srečo in slavo, ne pa v nevarnost.

Vsaj to spoznanje in te skušnje, ki jih imamo do zdaj, naj državniki poberejo in naj postavijo iz njih postave, ki bodo vsem veljale vsem prebivalcem naše države, saj bi bile vsem narodom ne samo manjšinam v korist. Saj so v Avstriji tudi Nemci v menjšini na Českem, Ogerskem, Kranjskem, naj se jim tedaj tudi narodnost varuje po posebni postavi, Madžari tudi naj si svojo lastno narodnost obvarijo s pravično postavo o narodnosti, ki jim jo zdaj ponujajo Slovani in Romuni. Prišel bo čas, kdor bode take postave meč stavil, če jih ob pravem času pamet ne postavi. Tako je tudi za brambo Slovencev na Koroškem in Stajerskem in Primorskem in Ogerskem, ki z njimi večina nemška laška Madžarska ravna bezobzirno, treba postave o narodnosti, tako tudi za Rusine na Galiskem, poprek za vse narode v Avstriji je treba zapisane postave o narodnosti. Kedar bode vse razmere med narodi vredila pravična postava, ne bode noben narod več tožil proti nadvladi, noben narod se ne bo bal za svojo narodnost, vsi bodo zadovoljni in bodo ljubili svojo vsem občno domovino Avstrijo in jo bodo branili složni med seboj proti zvananjim napadom do zadnje kaplje krvi.

In mnogojezična Avstrija je kakor navlašče stvarjena, da bi spoznanje te pravice širila in postavo o narodnosti ustanovila. Naš svetli cesar sam so šli z lepim izgledom naprej zagotovivši vsem narodom svojim ravnopravnost. Naj tedaj postavodajni zbor, ki se vendar ima kedaj sniti iz poslancev vseh kraljevin in dežel cele Avstrije, se pogodi tudi za postavo o narodnosti pravično vsem narodom, po kateri se bodo ravnali potem vsi deželni zbori, da večine manjšinam krivice ne delajo, da ne bodo narodi več trepetali za svoje življenje, za svoj obstanek, da država, kar je jena dolžnost, tudi na to stran krivico brani in pravico varuje.

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

Trs se razdeluje:

I. v del pod zemljo ali korenino.

Korenina je v primeru proti debelemu debliču in razširjenemu rožju slaba, mala imenovati, zato se lahko trdi, da trs več živeža skoz sesavke na zunajnem lesu in posebno v listju iz zraka ali podnebja dobiva, kakor po koreninah iz zemlje. Če korenino prerežemo, vidimo, da so vsi deli nekako mehki, gobasti, polni cevke, piskričev in zračnih luknjic, tudi stržen na sredi je precej razširjen, posebno v zgornjih delih in v mladikah, ktere še močno rastejo, zato tudi lahko več živeža in hitreje do zadnjih koncev pošilja; dokler se mladje ne oleseni in menj živeža ne potrebuje, se tudi stržen ne stisne.

Korenina, deblo in vejice so obdane od skorje, ktera je celo luknjičasta in se ne vtrdi kakor pri drevju, ampak vsako leto odluči in v nitkah odcepiva, le pod zemljo je bolj čvrsta, zato tudi obilo nerabljivih delov izvrže in se zablati, da je korenje po izmečkih po več letih kakor v prsteni cevi zavito. Hitro pod skorjo je piskričasta tkanina namesti beline, to so štirivoglata votle celice gosto eno z drugo